

vatting van AMREICH lijkt ons niet zonder meer aanvaardbaar.

Onze ervaring steunt op het ogenblik op gedetailleerde rapporten die het gebruik van Lyndiol gedurende meer dan 13.000 cycli beschrijven (wat een zeer kleine fractie van het aantal cycli is waarbij Lyndiol moet zijn gebruikt).

Literatuur: NIEUWENHUYZEN, W. G. A. VAN (1963) *Ned. T. Geneesk.* **107**, 1460.

Oss, 13 augustus 1963

H. KOPERA,
hoofd van de
Klin. Research Afd.
N.V. Organon

LONGVERSCIJNSELEN BIJ STAFYLOKOKKEN-INFECTIES

Naar aanleiding van het ingezonden stuk van collega A. MARSEILLE (1963) wil ik gaarne de volgende nadere inlichtingen verschaffen:

Ad 1. In onze chirurgische kliniek wordt, zoals vanzelf spreekt, altijd de resistentie van de desbetreffende bacteriën bepaald, wanneer antibiotica gegeven zullen worden.

2. Het bacteriologisch onderzoek werd verricht door collega J. L. HOOGENDIJK, bacterioloog, hoofd van de afdeling bacteriologie van het Wilhelmina-Gasthuis te Amsterdam.

Literatuur: MARSEILLE, A. (1963) *Ned. T. Geneesk.* **107**, 1532.

Amsterdam, 13 augustus 1963

O. KLUFTH

JURIDISCHE EN ETHISCHE BEZWAREN TEGEN FLUORIDERING VAN LEIDINGWATER

In uw commentaar (1963) geeft U uiting aan uw verwondering dat in drie jaar tijds de fluoridering alleen maar op Goerree en Overflakke is ingevoerd, en U wijst op een aantal bezwaren, die U de revue laat passeren.

Ter correctie van een feitelijk gegeven kunnen wij U mededelen dat medio mei 1963 de fluoridering van ons pompstation te Epe in bedrijf werd genomen; kort daarna de fluoridering van ons pompstation Eerbeek.

Daarnaast heeft U een aspect geheel en al buiten beschouwing gelaten: de factor tijd. Medio 1960 verscheen het rapport van de Gezondheidsraad; daarna ving de tijd aan van voorlichting voor de autoriteiten en de waterleidingbedrijven, waarna de autoriteiten de beslissing over het wel of niet fluorideren van het drinkwater moesten nemen.

Bij ons is deze beslissing gevallen in de Vergadering van Aandeelhouders van december in 1961. De technische voorbereidingen, resulterende in een bestelling, vergden een half jaar. Deze vond plaats op 1 juni 1962. De levertijd van de installatie vergde ongeveer acht maanden, en met de montage, het proefdraaien enz. ging nogmaals ongeveer drie maanden heen. Hieruit blijkt dat tussen het tijdstip van de beslissing en de realisatie van de fluoridering altijd een periode verloopt van ongeveer 1½ jaar.

Wij meenden dat het goed was U op dit tijdsverloop te wijzen en vertrouwen U hiermede van dienst te zijn geweest.

Literatuur: Commentaar (1963) *Ned. T. Geneesk.* **107**, 1238.

Velp, 30 juli 1963 N.V. Waterleiding Maatschappij
Gelderland

In zijn artikel toont collega MEINSMA (1963) statistisch aan, dat ook in Nederland de longkankersterfte het grootst is in gebieden met erg vervuilde lucht. Het mooiste stuk op dit gebied vond ik van de hand van E. GORHAM (1959). Hij vermeldt, dat in Engeland het „Department of scientific industrial Research” tussen 1950 en 1954 in 53 landelijke en stedelijke gebieden, bevolkingsgroepen heeft onderzocht op sterfte aan longkanker en tevens de lucht aldaar op verontreiniging. Bij erg verontreinigde stedelijke lucht is de sterfte 25 tot 30 pct hoger dan in weinig verontreinigde stedelijke gebieden en 2 maal zo hoog als in landelijke gebieden. De sterfte op het platteland is 60 pct van die in de steden. In mijn artikel Roken en longkanker kom ik na een zo volledig mogelijke literatuurstudie en enkele eigen onderzoeken tot de slotsom, dat de oorzaak van longkanker gelegen is in het inademen van vervuilde lucht (ROEGHOLT 1960). Als men bij het roken inhaleert, ademt men vervuilde lucht in. Derhalve moet men rokers het inhaleren „met klem”, zoals ik schreef, afraden. Inhaleert men niet, dan krijgt men geen longkanker, ook al is men kettingroker. Het is mij bekend dat rokers zeggen: ik heb er niets aan als ik niet inhaleer. Dit houdt in, dat er stoffen in de rook zitten, die geresorbeerd worden en een „verlossend” gevoel geven. Ook is bekend, dat bij voorbeeld de ziekte van Burger vrijwel uitsluitend voorkomt bij mensen die veel hebben gerookt en daarbij inhaleerden. Ook hierbij moeten wij aannemen, dat resorptie van bepaalde stoffen de oorzaak is. Wat de longkanker aangaat: daarbij moeten wij aan een plaatselijke werking denken.

Er zijn dus vele redenen om te trachten, het inhaleren tegen te gaan. Inhaleren komt bij pijprokers niet voor. Een Engelse onderzoeker aan wie gevraagd werd, wat hij ging doen, toen hij bij een onderzoek op rookgebied een correlatie met kanker vond, antwoordde: „I have switched to a pipe”. Bij sigaren roken komt inhaleren uiterst zelden voor. Wij moeten ons afvragen, hoe het komt, dat sigarettenrokers wél veelal inhaleren. Ik meen, dat wel of niet inhaleren te maken heeft met de kracht en de duur van het zuigen om een teug te bemachtigen; met het gemak dus, waarmee een teug in de mond komt. Als student rookte ik een lange pijp. Daarbij was het bijna onmogelijk na de inspanning van het opzuigen van de rook, die ook nog te inhaleren. Uitgaande van mijn veronderstelling heb ik enkele mensen aangeraden sigaretten te roken uit een zo lang mogelijk pijpje. Zij zeiden, dat zij dan niet meer inhaleerden. Het lijkt mij de moeite waard een gedegen onderzoek te doen om hierover een goed inzicht te krijgen. Daar roken als zodanig onschadelijk is voor de longen, is het onjuist het roken in zijn geheel aan te vallen op grond van een dreigende longkanker. Als men met rokende en tevens inhalerende mensen spreekt, merkt men dat zij heel goed weten, dat inhaleren niet goed is. Het overkwam mij, dat ik erover wilde beginnen, toen mijn gespreksgenoot een witte zakdoek uit de zak haalde en daar een niet-geïnhaleerde en een wél-geïnhaleerde mondvul naast elkaar doorheen blies. Zo toonde hij mij, wat er in zijn longen was achtergebleven. Ik behoefde geen betoog meer te houden. De niet-geïnhaleerde rook gaf een donkerbruine vlek; de wél-geïnhaleerde rook een veel geringere verkleuring.

Men moet dus trachten de mensen op te voeden in niet-inhaleren. Leer hen zelfbeersing en laat hen roken — als ik gelijk heb — uit lange pijpjes met een verwijding onder de kop of midden in de daar afschroefbare steel, waarin een watje gelegd kan worden, dat de benodigde zuigkracht nog